

LIBRIS | We know
G.K. Chesterton

G.K. Chesterton

Hanul zburător

Traducere din limba engleză
de Antoaneta Ralian

EDITURA
ART

Capitolul I	
O prelegere asupra hanurilor	5
Capitolul II	
Sfârșitul Insulei Măslinilor	13
Capitolul III	
Firma „La Vechea Corabie“	23
Capitolul IV	
Hanului îi cresc aripi	31
Capitolul V	
Uimirea administratorului	41
Capitolul VI	
Gaura în cer	51
Capitolul VII	
Societatea „Sufletelor Pure“	63
Capitolul VIII	
<i>Vox populi, vox Dei</i>	73
Capitolul IX	
Domnul Hibbs și Înalta Jurnalistică	83
Capitolul X	
Caracterul lui Quoodle	95
Capitolul XI	
Vegetarianism de salon	105
Capitolul XII	
Vegetarianism în pădure	118

Capitolul XIII	
Bătălia din tunel	130
Capitolul XIV	
Făpturile de care omul uită	145
Capitolul XV	
Cântecele Clubului Auto	156
Capitolul XVI	
Cele șapte stări ale lui Dorian	169
Capitolul XVII	
Poetul în Parlament	181
Capitolul XVIII	
Republica Drumuri Pașnice	197
Capitolul XIX	
Ospitalitatea Căpitanului Dalroy	211
Capitolul XX	
Turcul și pictura futuristă	222
Capitolul XXI	
Drumul spre orașul Carusel	234
Capitolul XXII	
Medicamentele domnului Crooke	249
Capitolul XXIII	
Marșul spre Ivywood	262
Capitolul XXIV	
Lady Joan și enigma ei	273
Capitolul XXV	
În care descoperim Supraomul	287

O prelegere asupra hanurilor

Marea era de un verde palid, diafan, și degetele străvezii ale amurgului începuseră să dezmierde după-amiaza, când o fată tânără, cu părul negru, îmbrăcată într-o rochie încrețită, de culoarea aramei, o rochie care sugera genul boem, își făcu apariția pe faleza din Pebbleswick-on-Sea și porni să se plimbe lenevos, târându-și după ea umbrela de soare și scrutând linia orizontului. Exista o pricină pentru care privirile îi erau instinctiv atrase de largul mării: o pricină comună multor fete tinere de-a lungul istoriei omenirii. Dar nici o siluetă de vapor nu se contura în zare.

Pe plaja care se așternea la poalele falezei, ciorchini de gură-cască înconjurau obișnuiții oratori de la malul mării: fie că aceștia erau socialiști sau oameni de culoare, fie că erau clerici sau simpli măscărici. Într-un loc, un individ se foia în jurul unor cutii de carton, iar scâldătorii îl contemplau de ceasuri întregi, tot sperând să afle ce-avea de gând cu ele. Alături, era un altul cu un joben proțâpit pe cap, o Biblie foarte lungă în mână și o nevestă foarte scurtă lângă el, care stătea tăcută, în timp ce omul amenința cu pumnul încheștat erezia sublapsarianismului milnian, atât de larg răspândită în stațiunile balneare la modă. Era atât de frenetic, încât îți venea greu să-l urmărești, dar, din când în când, cuvintele „prieteni noștri sublapsarieni“, rostite pe un ton sarcastic, reveneau, însoțite de un rânjel batjocoritor. Mai departe, un tânăr vorbea despre ceva ce nimeni nu înțelegea (și el cu atât mai puțin), dar, aparent, spera să-și atragă favoarea publicului datorită unei cununi de morcovi care-i încercuia pălăria. Grămăjoara de bani din fața acestuia era mai grasă

decât cele adunate de concurenții săi. În continuare, se înșirau negrii; după aceștia, ceva mai încolo, se oficia o slujbă religioasă pentru copii, dirijată de un bărbat cu gâtul ca de girafă, care bătea tactul cu o lopățiță de lemn. Și mai încolo, un ateu turbat făcea spume la gură, arătând mereu cu degetul spre slujba religioasă pentru copii și vorbind tunător despre minunatele creații ale Naturii, care au fost pângărite de tainele Inchiziției Spaniole – reprezentate, firește, de omul cu lopățița. Ateul, care purta o rozetă la butonieră, era la fel de necruțător și cu propriul său public. „Ipociților!“, răgea el, și atunci auditorii îi aruncau câte o monedă. „Fățarnicilor și mișeilor!“, și alte monede se adăugau la grămăjoară. Dar între ateu și oficiantul slujbei religioase se găsea un bătrânel cu mutră de bufniță și un fes roșu pe cap, care agita neputincios o umbrelă verde, mare cât un cort. Avea o față tuciurie și zbârcită ca o coajă de nucă, un nas coroiat și o barbă din fulgi și pene negre, pe care le asociem, de obicei, cu Persia. Tânăra fată nu-l mai văzuse până atunci; un exponat nou în familiarul muzeu de șarlatani și de zănatici. Fata făcea parte din categoria acelor oameni în care un real simț al umorului se îmbină cu o aplecare spre plictis și melancolie; se opri o clipă și se aplecă peste parapet, ascultând.

Îi trebuiră vreo patru minute până să înțeleagă măcar un cuvânt din bodogăneala omului: vorbea englezește, dar cu un accent atât de extraordinar, încât, la început, bănuî că se exprimă într-o limbă orientală. Fiecare sunet pe care îl articula era bizar; dar cea mai frapantă era prelungirea vocalei „u“ într-un „uuu“ lung, ca și cum ai pronunța „cuuc“, în loc de „cuc“. Trep-tat, fata începu să se obișnuiască cu pronunția și să înțeleagă cuvintele, deși avu și atunci nevoie de ceva timp până să sesizeze la ce anume se refereau. În cele din urmă, reieși că omul avea o idee fixă: anume că civilizația engleză a fost întemeiată de turci; sau poate că de sarazini, după victoria lor în cruciade. Părea convins că englezii vor începe curând să vadă lucrurile în această lumină și folosea ca argument de bază campania împotriva alcoolului. Unica persoană care-l asculta era fata.

— Uuuitați-vă, spunea fluturând un deget tuciuriu și încovoiat, uuuitați-vă la propriile voastre hanuuri! Hanuurile despre care scrieți în cărțile (pronunța „kerțile“) voastre. La început, menirea lor nu era să vândă băutuura alcoolică a creștinilor. Au fost înființate ca să vândă bătuurile nealcoolice ale Islamului. Vă puteți da seama de acest luucru din numele lor. Toate au nume orientale, asiatice. Aveți o cârciumă faimoasă la care omnibuzele voastre merg în pelerinaj. Se numește „Elefantul și castelul“. Țsta nu-i nume englezesc. E nume asiatic. Îmi veți răspunde că și în Anglia sunt castele. De acord. Aveți castelul Windsor. Dar unde, mă rog, începu el să strige solemn, scuturându-și umbrela verde în direcția fetei, pradă triumfului oratoric, unde, mă rog, este elefantul de Windsor? S-a scotocit prin tot parcul Windsor. Nici urmă de elefant.

Fata cu păr negru zâmbi și își spuse că omulețul ăsta era mai amuzant decât toți ceilalți vorbitori. Conform ciudatului sistem de subscripții pentru finanțarea crezurilor religioase care se practică în stațiunile balneare, aruncă și ea o monedă de doi șilingi pe platoul de aramă, rotund, de la picioarele oratorului. Însuflețit de o ardoare onorabilă și total dezinteresată, bătrânul cu fes roșu nu luă în seamă ofranda și își continuă fierbintea și obscura pledoarie.

— Chiar în orașul ăsta aveți un local numit „Taurul“.

— Noi îi spunem „Taurul“, îl corectă tânăra, pe o voce foarte melodioasă.

— Aveți un local numit „Taurul“, repetă el cu o furie abstractă, și, fără îndoială, vă dați seama că e un luucru foarte caraghioz.

— Ba deloc, îl contrazise fata cu blândă dezaprobare.

— De unde până unde un taur? strigă omul, prelungind cuvântul în felul lui. Ce să caute un taur într-o localitate de plăcere? Ce nevoie avem de un taur în timp ce privim fecioarele cu obraji ca lalelele dansând sau turnându-ne scânteietorul *şerbet*? Voi înșivă, dragi prieteni – și aruncă o privire triumfătoare de jur-împrejur, de parcă se adresa unei uriașe mulțimi –, voi

înșivă aveți un proverb care spune: „Nu face avere cel care bagă un taur într-un magazin de porțelanuri.“ Tot așa, dragi prieteni, nu faci avere dacă bagi un taur într-un han cu băuturi. E limpede.

Își înfipse umbrela în nisip, apoi își împreună buricele degetelor ca un om care, în sfârșit, s-a hotărât să treacă la acțiune.

— E un luucru limpede ca bunăssiua, declară el pe un ton grav. E limpede ca bunăssiua că numele Tauurul, care nu poate fi asociat cu nici o senzație de plăcere sau de repaus, nu e decât o formă coruptă a unui alt cuvânt, care poate fi asociat cu plăcerea și repausul. Cuvântul nu-i „Tauurul“, ci „Mauurul“.

Vocea i se înălță brusc, cu stridentă de trompetă, și degetele i se răsfirară larg, ca frunzele unui palmier tropical.

După această scenă de efect, se mai domoli un pic și se reze-mă, solemn, de umbrelă.

— În toate denumirile hanurilor voastre, veți regăsi aceleași urme ale nomenclaturii asiatice, continuă el. Ba, ce zic eu, le veți găsi, cu siguranță, nu numai la hanuri, ci la întreaga terminologie legată de locurile voastre de odihnă sau de desfrâu. Ce mai, prieteni dragi, însuși numele acestei licori perfide din care vă preparați băuturile e un cuvânt arab: „Alcool“. E la mintea oricui că e compus cu articolul arab „Al“, ca și „Alhambra“ sau „Algebra“, și nu trebuie să mai insistăm asupra folosirii frecvente a acestui articol în cuvinte legate de sursele voastre recreative, ca de pildă: berea Alsop sau Ally Shoper sau monumentul Albert Memorial, care e numai parțial un loc de plăcere. Și, mai presus de orice, gândiți-vă la cea mai mare sărbătoare a voastră, la Crăciunul pe care-l asociați în mod absolut eronat cu religia voastră. Ce spuneți voi în ziua de Crăciun? Rostiți ceva legat de numele vreuneia dintre națiunile creștine? Spuneți: „Aș dori puțină Franță? Aș vrea o porție de Irlanda? O pulpă de Scoția? Un piept de Spania?“ Nuuu! (Și vocalele negației tremurără ca behăitul unei oi.) Spuneți: „Doresc o porție de *Turkey*!“, și

¹ Engl. *turkey* – „curcan“; dar și „Turcia“.

acesta este în același timp numele pe care-l dați țării slujitorilor Profetului.

Și din nou își întinse brațele, într-un gest sublim, către răsărit și către apus, adresându-se cerului și pământului.

Tânăra fată continuă să contemple cu un surâs pierdut orizontul mării verzui și își lovi ușor palmele înmănușate în gri, de parc-ar fi aplaudat perorația. Dar omulețul cu fes era încă departe de a-și fi epuizat argumentele.

— Îmi veți răspunde obiectând că... începu el.

— Nu, nu, șopti fata, cuprinsă de extazul visării. Nu obiectez. Nu am absolut nici o obiecție.

— Îmi veți răspunde obiectând că, își continuă dascălul ei placa, unele hanuri își trag numele din simbolurile și miturile voastre naționale. Vă veți grăbi să-mi arătați că Golden Cross² se găsește peste drum de gara Charing Cross și o să vă extindeți exemplele cu denumirile King's Cross, Gerrard's Cross și cu toate „crucele“ care pot fi găsite în Londra și în împrejurimi. Dar nu trebuie să uitați – și în acest punct își agită, cu un aer năzdrăvan, umbrela verde în direcția fetei, de parc-ar fi fost gata s-o împungă cu ea –, nici unul dintre voi, dragi prieteni, nu trebuie să uite ce număr imens de *semiluni* se găsesc la Londra! Denmark Crescent³, Mornington Crescent, Grosvenor Crescent, Regent's Park Crescent! Ah, era să uit Royal Crescent! Și de ce am trece cu vederea Pelham Crescent? De ce? vă întreb. Pretutindeni, aș spune, întâlnim omagiul adus sfântului simbol al religiei Profetului! Comparați rețeaua și bogăția de semiluni – întrucât orașul vostru pare alcătuit aproape numai din aceste motive simbolice – cu sărăcăcioasa înșiruire de cruci, rămase să ateste efemera superstiție căreia, într-un moment de slăbiciune, i-ați acordat crezare.

Pe măsură ce se apropia ora ceaiului, mulțimea de pe plajă se subția văzând cu ochii. Înspre apus, cerul căpăta tot mai multă

² „Crucea de aur“; engl. *cross* – „cruce“.

³ Engl. *crescent* – „semilună“, dar și „piață în semicerc“.

limpezime, până când soarele crepuscular păru să fi alunecat dincolo de marea palidă, continuând să scapere, ca de după un perete de cleștar verde. Poate că însăși transparența cerului și a apei îi inspira fetei, pentru care marea însemna romanță și tragedie, presimțirea unei radioase pustietăți. Fluxul smălțuit de milioane de smaragde se retrăgea încet, odată cu scufundarea soarelui; dar fluviul absurdității umane se revărsa întruna, nestăvilit.

— Nu voi încerca să pretind, îi dădea înainte bătrânul, că nu întâmpin dificultăți în susținerea tezei mele; sau că toate argumentele de care dispun sunt la fel de evidente ca acelea pe care vi le-am înfățișat. Nuuu. Dar e lesne de înțeles că denumirea hanului „Capul Sarazinului“ nu e decât o formă coruptă a adevărului istoric: „Sarazinul e în cap“. Nu afirm că se poate deduce la fel de ușor derivarea firmei „Dragonul verde“ din „Dragomanul versat“, deși nădăjduiesc că în cartea mea o voi demonstra. Voi spune doar atât, că oricine ar fi dorit să atragă pașii drumețului din deșert ar fi folosit pe firmă comparația mai curând cu un tălmaci versat și prietenos decât cu o fiară vorace. Uneori, e foarte anevoios să descoperi adevărata origine a denumirilor, ca, de pildă, în cazul hanului care-l comemorează pe marele nostru războinic musulman Amir Ali Ben Bhoșe și pe care voi, englezii, l-ați comprimat atât de bizar în „Amiralul Benbow“. Câteodată, cercetătorul are de înfruntat greutăți și mai mari în descoperirea adevărului. Există pe aici prin apropiere un han care se cheamă „La Vechea Corabie“...

Privirea fetei, pierdută în zare, deveni la fel de fixă ca și muchia orizontului; dar fața i se coloră și își schimbă expresia. Întinderea de nisip se golise de cei care-o populaseră; ateul era la fel de absent ca și Dumnezeuul său, iar cei care speraseră să afle soarta cutiilor de carton plecaseră să-și ia ceaiul, fără să o fi aflat. Însă tânăra fată continua să stea rezemată de parapet. Chipul i se însuflețise subit; trupul însă părea să-i fi înțepenit.

— Trebuie să recunoaștem, behăia bătrânul cu umbrelă verde, că în cuvintele „Vechea Corabie“ nu există o urmă evidentă a nomenclaturii asiatică. Dar chiar și în acest caz căutătorul de

adevăr trebuie să ia în seamă faptele. L-am interogat pe proprietarul hanului „La Vechea Corabie“, care se numește, așa cum reiese din notele mele, domnul Pumph.

Buzele fetei tremurară.

— Bietul Hump! oftă ea. Am și uitat de el. Trebuie să fie, sărmanul, la fel de îngrijorat ca și mine! Sper că omulețul ăsta n-o să înșire prea multe prostii pe seama lui. Aș fi preferat să vorbească despre altceva.

— Și acest domn Pumph mi-a spus că hanul a fost botezat astfel de un intim prieten al său, un irlandez care a fost căpitan în Marina Regală Britanică și care a renunțat la slujba lui în semn de protest față de felul cum e tratată Irlanda. Cu toate că și-a părăsit serviciul, a păstrat destul din superstiția navigatorilor voștri occidentali încât să insiste ca hanul prietenului său să poarte numele vechii lui nave. Dar, cum numele navei era „Regatul Unit“ ...

Nu putem afirma că discipola bătrânelului zăcea proster-nată la picioarele lui, în schimb se apleca, plină de însuflețire, peste creștetul său. Solitudinea nisipurilor fu străpunsă de vocea ei clară și puternică:

— Poți să-mi spui numele căpitanului?

Omulețul tresări, clipi din ochi și se uită la ea cu o privire de bufniță speriată. După ce vorbise ore în șir ca și cum s-ar fi adresat unui public de mii de oameni, părea acum foarte stân-jenit la descoperirea că avusese măcar un ascultător. La acel ceas, s-ar fi zis că erau aproape singurele fapte omenești de pe țărm; ba aproape singurele creaturi vii, cu excepția pescărușilor. Soarele, înecându-se până la urmă, părea să fi plesnit ca o portocală roșie; și dâre de lumină sângerie se prelingeau pe cerul căzut, greoi, spart. Explozia bruscă de iluminare târzie sugea culoarea din fesul roșu și din umbrela verde; dar silueta întu-necată, profilată distinct pe mare și pe firmamentul asfințitului, era aceeași, numai că ceva mai agitată.

— Numele, începu el, numele căpitanului, cred... cred că era Dalroy. Dar ceea ce doresc eu să arăt, ceea ce doresc să demonstrez, este că și în cazul de față căutătorul de adevăr poate

găsi confirmarea ideilor sale în fapte. Domnul Pumph mi-a explicat că face reparații considerabile și dă o înfățișare sărbătorească hanului, în așteptarea reîntoarcerii căpitanului în chestiune, care, după ce a slujit într-o flotă mai puțin importantă, a părăsit-o și revine acasă. Și acum, dragi prieteni, luați aminte cu toții cum se înlănțuie și în acest caz logica faptelor, urmă el, adresându-se pescărușilor.

Vorbea numai pescărușilor, întrucât fata, după ce-l fixase o clipă cu ochi luminoși ca stelele, sprijininându-și de balustradă toată greutatea trupului, se răsucise pe călcâie și se topise în asfințit. Când ecoul pașilor ei grăbiți se stinse, nici un zgomot nu mai știrbi tăcerea, în afară de mugetul mării care-și absorbise acum valurile, în afară de țipătul răzleț al vreunei păsări de apă și de sforăitul continuu al solilocviului.

— Luați cu toții aminte, continuă omul, învârtindu-și atât de frenetic umbrela, încât aceasta aproape că se deschise, ca un stindard verde desfășurat. Apoi o înfipse iar adânc în nisip, în nisipul în care războinicii lui străbuni își înfipseseră de atâtea ori corturile. Luați aminte cu toții la acest fapt miraculos. Chiar în momentul în care am rămas mut de uimire, încurcat, derutat, cum ați spune voi, de absența oricărei urme de influență orientală în titulatura „La Vechea Corabie“, l-am întrebat pe patron din ce țară se întorcea căpitanul. Iar domnul Pumph mi-a răspuns solemn: „Din Turcia“. Din Turcia! Din cea mai apropiată țară a religiei noastre sfinte. Știu că unii dintre dumneavoastră vor spune că nu-i țara noastră. Dar ce importanță are de unde venim, din moment ce aducem omenirii un mesaj din Paradis? Și-l aducem într-o cavalcadă, pe cai în galop, fără să ne oprim o clipă din zbor. Și mesajul adus de noi este singurul crez care a păstrat ceea ce numiți voi, cu vorbele voastre pretențioase, virginitatea rațiunii umane; singurul crez care n-a făcut vreodată dintr-un om ceva mai mult decât un simplu profet și care a respectat solitudinea lui Dumnezeu.

Și din nou își desfăcu brațele, de parcă ar fi vorbit în fața a milioane de oameni, el singur, pe țarmul înghițit de întuneric.

Sfârșitul Insulei Măslinilor

Uriășul dragon marin care se încolăcește în jurul lumii, schimbându-și culorile ca un cameleon, scâldea în verde palid nisipurile din Pebbleswick, dar se înveșmânta în albastru intens când își spârgea talazurile de Insulele Ionice. Una dintre numeroasele insulițe, nu mult mai întinsă decât o stâncă plată, albă, în spațiul de azur, era cunoscută sub numele de Insula Măslinilor; nu pentru c-ar fi adăpostit o abundență de asemenea pomi, ci pentru că, prin nu știu ce capriciu al solului sau al climei, cei doi-trei măslini care creșteau aici atinseseră o înălțime cu totul neobișnuită. Chiar în plină dogoară a Sudului, e nefiresc ca un măslin să depășească înălțimea unui păr pitic. Dar cei trei măslini care se înălțau aici ca niște semnalizatoare în pământul sterp puteau fi ușor confundați – dacă n-ar fi fost contorsionarea crengilor – cu niște pini mai mărunți sau cu zădă din nord. Denumirea mai avea la origine o veche legendă grecească despre Pallas, zeița măslinilor. Căci, prin aceste locuri, marea clocotește de mitologia Eladei. Și de pe terasa de marmură de sub măslini se puteau desluși contururile estompate ale insulei Itaca.

Pe terasa de sub măslini se găsea acum o masă, instalată în aer liber și acoperită cu hârtii și călimări. În jurul mesei ședea patru bărbați, doi în uniformă, doi în haine civile, negre. Aghio-tanții, îngrijitorii de cai și alte asemenea personaje se strânseseră într-un grup care alcătua fundalul scenei. Și în spatele lor, un șir de vreo trei nave de război ancorate se legănau tăcut pe mare. Căci tocmai se încheia o pace pentru Europa.

De curând, luase sfârșit lunga agonie a uneia dintre numeroasele strădării de a frânge puterea Turciei și de a elibera micile națiuni creștine înrobite. Mai avuseseră loc în ultimul timp multe consfătuiri de acest fel, în cadrul cărora micile puteri depuseseră, una câte una, armele, sub presiunea marilor puteri. Acum, părțile interesate se reduseseră la patru. Deoarece marile forțe europene, punându-se de acord asupra necesității de a încheia o pace bazată pe condițiile impuse de turci, se mulțumiseră să lase tratativele finale pe seama Angliei și a Germaniei, țări în care te puteai încrede că vor respecta clauzele. Așadar, în afara celor doi plenipotențari, se aflau de față, firește, un reprezentant al Sultanului și un reprezentant al singurului inamic al turcilor cu care nu se căzuse încă la o înțelegere.

Căci o singură putere minusculă continuase să reziste, lună după lună, cu o dârzenie și un succes vremelnice ce constituiseră, zi de zi, o nouă minune a lumii. Un prinț obscur, nerecunoscut, care se autointitula „Regele Itacăi“, făcuse să zbârnâie Mediterana orientală de niște isprăvi vitejești, vrednice de personajul pe care-l evoca numele insulei. Poeții nu se puteau împiedica să se întrebe dacă nu era cumva o reîncarnare a lui Ulise. Patrioții greci, deși fuseseră constrânși să depună armele, se întrebau curioși ce populație grecească și care anume oraș se puteau mândri cu această nouă, eroică dinastie regală. Deci, mari au fost surpriza și amuzamentul când lumea a descoperit, în cele din urmă, că acest descendent al lui Ulise era, de fapt, un cutezător aventurier irlandez, pe nume Patrick Dalroy, care servise cândva în Marina Britanică, dăduse de necaz din pricina simpatiilor lui pentru revoluționarii irlandezi și demisionase. De atunci înainte, fusese eroul multor aventuri, trăite sub felurite uniforme; și, de fiecare dată, sau intrase el, sau băgase pe altcineva la apă, cu un fantastic amestec de cinism și donquijotism. În micul lui regat fantezist, el era, desigur, propriul său general, propriul său amiral, propriul ministru de Externe și propriul său ambasador; dar întotdeauna părea preocupat să răspundă dorințelor poporului său în problemele esențiale ale păcii și războiului; și, în